

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Інститут культури і мистецтв

**ТВОРЧІ ПОШУКИ В ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА
ТА ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ:
ТРАДИЦІЇ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**МАТЕРІАЛИ
ІХ РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
20 березня 2014 року**

Луганськ
2014

УДК 7:37.06
ББК 85.31.551.3

Творчі пошуки в галузі мистецтва та художньої освіти: традиції, сучасність та перспективи: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 березня 2014 року). – Луганськ : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2014. – 320 с.

Редакційна колегія:

Гвоздева Н.Л. – кандидат педагогічних наук, професор, Заслужений працівник культури України, директор Інституту культури і мистецтв ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора

Федорішина С.Л. – ІЗМ з навчальної роботи

Іршаненко К.О. – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри дитячої графіки

Зеліва Т.О. – доктор філософських наук, завідувач кафедри образотворчого мистецтва та професійної майстерності

Збірник об'єднує матеріали доповідей, присвячених теоретико-методологічним проблемам художньої освіти та мистецької творчості. Автори несуть відповідальність за представлені в збірник матеріали. Публікації подаються мовою оригіналу.

Рекомендовано до друку на засіданні наукової комісії
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(протокол № 8 від 15 квітня 2014 року)

© Автори статей
© ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

цих видів діяльності людині необхідно володіти певними психологічними властивостями: здібністю к пізнанню, оцінюванню, спілкуванню. Ці чотири види складних здібностей називають духовним або особистим потенціалом людини, вони і складають духовний світ, його соціально-психологічний „шар”. Як і кожна здібність, потенціали проявляються і формуються у діяльності людини [8, 53].

Таким чином, можна стверджувати, що саме діяльність є універсальною формою самоствердження людини у світі. Діяльнісний підхід має глобальне значення для розпізнання природи різнобічної активності людини. Мета діяльності полягає в соціокультурному, практичному перетворенні діяльності і є загальною формою опосередкування, у якій складається ставлення людини до світу. У реалізації цілеспрямованої людської діяльності відбувається активне засвоєння об'єктивної діяльності, створення нових суспільно-природних комплексів і соціальних утворень.

Література

1. Джидарьян М. О месте потребностей, эмоций и чувств в мотивации личности // Теоретические проблемы психологии личности / М. Джидарьян. – М.: 1974. – с.43-52.
2. Дубравська Д. Основи психології: Навч. Посібник / Д. Дубравська. Львів: Світ, 2001.-280 с.
3. Кравчук Л. Комплексное освоение искусства // Воспитание школьников / Л.Кравчук – 1999. – №6. – с.39-41.
4. Лессинг Г.Е. Лаокоон / Г.Е.Лессинг – К., 1968.
5. Раппопорт С. Художественное представление и художественный образ / Эстетические очерки. / С.Раппопорт – М.: Мысль, 1973. – Вып.3 – с.23-34.
6. Рубинштейн О. Принципы и пути развития психологии / О.Рубинштейн – М.: Наука, 1959.-230с.
7. Фохт-Бабушкин Ю. Искусство и духовный мир человека. / Фохт-Бабушкин Ю., М.: Искусство, 1983.-105с.

УДК 378.14:792.82.071.2

О.Ю. Гордеева

ОСНОВНИ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА-БАЛЕТМЕЙСТЕРА

Анотація. У статті розглядається проблема набуття студентами професійної майстерності у ході навчання у ВНЗ та окреслені основні чинники формування професійної майстерності.

Ключові слова: професійна майстерність, професійна компетентність, педагогічні умови, професійна підготовка.

Анотація. О. Гордеева. Основные факторы повышения профессионального мастерства будущего педагога-балетмейстера. В статье рассматривается проблема приобретения студентами профессионального мастерства во время обучения в ВУЗ и сформулированы основные факторы формирования профессионального мастерства.

Ключевые слова: профессиональное мастерство, профессиональная компетентность, педагогические условия, профессиональная подготовка.

Annotation. O. Gordeeva. The main factor increasing of professional qualifying skills formation of a future teacher ballet-master. The article deals with the problem of acquisition the professional skills by the students during studying at institution of higher education, it outlines the basis factors of professional skills formation.

Key words: professional skills, professional competence, pedagogical conditions, professional preparation.

Постановка проблеми. Рівень вищої культурно-мистецької освіти значною мірою відображає стан національної освіти в цілому, спроможність суспільства виступати виробником матеріальних і духовних цінностей.

В умовах динамічних подій XXI ст. досить актуальною є проблема підготовки високо кваліфікованих педагогів-балетмейстерів, які будуть здійснювати естетичне і художнє виховання підростаючого покоління.

Формування професійної майстерності педагогів-балетмейстерів залежить від сукупності певних умов організації навчально-виховного процесу у ВНЗ. Такі умови, з одного боку, впливають на розвиток особистості, з іншого – на характер процесу навчання. Тобто вони розглядаються як фактори впливу на особистісний розвиток і як обставини навчального процесу. Як перша, так і друга точка зору науково обґрунтовані.

Учених і педагогів-практиків завжди цікавила проблема визначення чинника найбільшого впливу на успішність професійної підготовки фахівця, а також на успішність його майбутньої самостійної діяльності. Отже, враховуючи природу і структуру професійної підготовки студентів до їх майбутньої педагогічної діяльності, автори наукових праць приходять до спільного висновку: на успішність професійної підготовки найбільше впливає професійно-педагогічна спрямованість особистості педагога.

Мета статті. Метою дослідження є аналіз науково-теоретичних підходів стосовно висвітлення педагогічних чинників у формуванні майстерності педагога в цілому і педагога-балетмейстера зокрема; визначення базових педагогічних умов формування майстерності педагога-балетмейстера.

Аналіз досліджень та публікацій. Методологічну основу дослідження становлять наукові праці з проблем формування педагогічної майстерності педагога (В.А. Сластьонін, І.А. Зязюн, О.П. Рудницька, В.А. Крутецький, Н.В. Кузьміна, А.В. Мудрик), професійної підготовки хореографа в системі вищої гуманітарної освіти (С.Г. Забрєдовський, С.А. Легка, О.О. Таранцева та ін.); специфіки хореографічної діяльності (В.М. Верховинець, К.Ю. Василенко, А.І. Гуменюк, Ю.О. Станішевський та ін.); теорії та методики хореографічної роботи з дітьми (Г.О. Березова, В.А. Бондаренко, Т.С. Ткаченко та ін.).

Проблема поглиблення професійної майстерності в діяльності педагога розробляється у педагогіці давно і всебічно. У дослідженнях науковців висвітлюються закономірності формування професійної майстерності

(А.А. Деркач, Л.В. Иванцова, А.К. Маркова, Л.М. Мігіна та ін.); оптимізація професійної підготовки і умов здійснення успішної професійної діяльності (А.В. Іващенко, Б.М. Теплов, В.А. Бодров, Ю.К. Бабанський, А.В. Зеєр, й ін.); формування концептуальної моделі професійної діяльності педагога (Г.В. Суходольський, А.Л. Мережніков).

Результати дослідження. Професійна майстерність педагога-балетмейстера розпочинається насамперед з вищого навчального закладу. Для з'ясування рівня засвоєння педагогічних знань та умінь у ВНЗ розроблені критерії діагностики знань студентів під час навчання і педагогічної практики. На їх основі визначаються рівні оцінювання навчальних досягнень студентів – відповідно низький, середній та високий. Моніторинг таких рівнів оцінювання забезпечує викладачів чіткою картиною того, у яких напрямках слід удосконалити професійну підготовку студента, зокрема майбутнього балетмейстера, щоб на момент закінчення навчального закладу він володів достатньо високим рівнем професійної підготовки. ВНЗ має дбати про забезпечення умов педагогічної практики студентів, які були б максимально наближеними до роботи в хореографічному колективі, інформували б студентів про особливості танцю з метою використання набутих знань у ході майбутньої постановочної роботи.

Досліджуючи чинники підвищення професійної майстерності майбутнього педагога, і зокрема балетмейстера, розпочнемо з визначення поняття професіоналізму. Під професійною майстерністю ми розуміємо високий рівень кваліфікації й професійної компетентності, високу підготовленість до виконання завдань професійної діяльності. Саме високий рівень професіоналізму дозволяє людині досягти значних якісних і кількісних результатів праці на основі використання раціональних методів та прийомів викладання.

Професіоналізм фахівця виявляється в систематичному підвищенні кваліфікації, творчій активності, а також в особистісному вдосконаленні, що включає самоосвіту й самовиховання.

Показниками професіоналізму виступають: володіння професійними духовними цінностями; засвоєння на високому рівні професійних знань, технік і технологій, прийомів професійного мислення, способів професійної самосвідомості. До цих показників можна також додати високий рівень академічних знань, глибокі знання в області навчання й психології, сформований індивідуальний стиль професійної діяльності.

Важливо, щоб у майбутнього хореографа у процесі професійного становлення сформувалися: педагогічна спрямованість; педагогічні позиції, які не суперечать еталону особистості й діяльності педагога-балетмейстера відповідно до сучасних вимог суспільства; індивідуальний стиль діяльності, що виступає показником високого рівня професіоналізму й педагогічної майстерності; особистісно-ділові якості, а саме високий рівень самоконтролю, відповідальності, сумлінності, наявність адекватної самооцінки, креативність, соціально-психологічна компетентність, культура поведінки.

В основі педагогічної майстерності лежить високий рівень професіоналізму діяльності й особистості. При цьому необхідно відзначити, що в існуючих дослідженнях немає чіткої вікової межі досягнення професіоналізму, хоча й виділяються їхні рівні розвитку (високий, середній, низький). Зокрема, А.К. Маркова рівні професіоналізму розглядає як критерій виділення етапів становлення професіонала: а) допрофесіоналізм (ще не вироблений весь набір якостей, необхідних професіоналу); б) професіоналізм (людина – професіонал, досить грамотно виконує свої функції); в) суперпрофесіоналізм (творчість, особистісний розвиток, вершина професійних досягнень); г) непрофесіоналізм, або псевдопрофесіоналізм (зовні досить активна діяльність, але при цьому людина недбала в роботі або деградує як особистість); д) післяпрофесіоналізм [5, с. 49-54]. Для будь-якого студента, який хоче стати висококласним педагогом-балетмейстером, пріоритетними мають стати такі рівні, як професіоналізм та суперпрофесіоналізм.

Якщо співвідносити рівні професіоналізму й етапи професійного становлення, то на етапі адаптації виявляється низький рівень професіоналізму (допрофесіоналізм), що, наприклад, не виключає досить високого рівня компетентності в області академічних знань. Наступний етап професійного становлення – професіоналізація – характеризується формуванням високого рівня компетентності при виконанні всіх функцій, вирішенні педагогічних завдань, що є показником професіоналізму. Етап педагогічної майстерності характеризується проявом суперпрофесіоналізму й післяпрофесіоналізму, коли студент знає, уміє, володіє і може на високому рівні компетентності передавати знання не тільки дітям, але й колегам, тобто виступати в ролі наставника.

Професійна підготовка майбутнього балетмейстера має спрямовуватися на формування компетентностей. Вчені розподіляють компетентності на базові й спеціальні, проте це відносно умовний поділ. Згідно з висновками В. Сластьоніна, педагогічну компетентність визначаємо як єдність теоретичної і практичної готовності студента до здійснення педагогічної діяльності [10]. Художня ж компетентність виражається у здатності керуватися набутими художніми знаннями та вміннями й готовністю використовувати отриманий досвід у самостійній професійній діяльності [6, с. 44].

У процесі становлення педагогічної майстерності важливу роль відіграє розвиток компетентності при розв'язанні педагогічних завдань, а також в області людських відносин, в умінні керувати їхнім розвитком. У науковій літературі це поняття щодо педагогічної діяльності вживається в контексті приведення в дію внутрішніх рушійних сил педагогічного процесу, причому частіше в ролі образної метафори, а не наукової категорії.

Професійна компетентність – це рівень обізнаності, авторитетності педагога, що дозволяє йому продуктивно вирішувати навчально-виховні завдання. До структури професійної компетентності входять: суспільно-політична обізнаність, психолого-педагогічна ерудиція, педагогічна

техніка, вміння та навички за тематикою. Для багатьох дослідників компетентність фахівця проявляється насамперед в ефективному виконанні функціональних обов'язків. Але компетентність розуміють і в такий спосіб: міра розуміння навколишнього світу й адекватність взаємодії з ним; сукупність знань, умінь і навичок, що дозволяють успішно виконувати діяльність. На нашу думку, під компетентністю необхідно розуміти, з одного боку, те коло повноважень, що здійснює фахівець, з іншого боку – знання, досвід, вміння, якими володіє професіонал. Викладач ВНЗ має ставити перед студентами завдання – досягнути при засвоєнні теоретико-практичних знань найвищого рівня професійної компетентності.

Дослідники вважають, що функціональний розвиток професійної компетентності на початкових стадіях становлення фахівця має відносно автономність, а на стадії самостійного виконання професійної діяльності компетентність усе більше поєднується із професійно важливими якостями. Основними рівнями професійної компетентності суб'єкти діяльності стають навченість, професійна підготовленість, професійний досвід і професіоналізм [3, с. 37]. У процесі професійного становлення студент, проявляючи компетентність в одному або іншому питанні, поступово набуває здатності бути компетентним у здійсненні своєї діяльності в цілому й у виконанні своїх функціональних обов'язків зокрема. Високий рівень загальної професійної компетентності студента забезпечує йому можливість значних досягнень у професійній області й дозволяє в процесі становлення досягти рівня супер-професіоналізму й педагогічної майстерності.

Поняття "майстерність" і "професіоналізм" є близькими, але не тотожними, тому що для досягнення майстерності необхідно мати індивідуально-типологічні особливості, затребувані в певній сфері діяльності. Майстерність – це насамперед вищий рівень розвитку особистості, сукупності здібностей і узагальненого позитивного досвіду, вищий рівень професійних умінь у певній діяльності, досягнутий на основі рефлексії й творчого підходу.

Більшість дослідників вважає, що педагогічна майстерність являє собою єдність використання наукових закономірностей і передового педагогічного досвіду. При цьому відзначається факт зв'язку педагогічної майстерності з аналізом систем і структур різних сторін діяльності студента і його індивідуально-психологічних властивостей [7, с. 16].

У наукових працях часто висловлюється думка про те, що головне завдання педагога – це вміння майстерно викладати свій предмет, поступово, глибоко викладати навчальну інформацію, збуджувати в учнів працьовитість і завзятість, прагнення самостійно знаходити рішення завдань, розвивати широту їхніх поглядів і гнучкість мислення. Відповідно відзначається, що педагогічна майстерність приходить із досвідом, знаннями і розумінням системи на основі методичних і дидактичних вимог. Сама майстерність педагога залежить від ряду умов: висока кваліфікація, покликання до педагогічної діяльності й розвиток цього покликання.

зв'язка праця при підготовці до занять, постійне наукове й педагогічне удосконалення; поповнення психолого-педагогічних знань [1].

Проте майстерність педагога не обов'язково прямо пов'язана зі стабільністю його роботи, вона може виявитися й на більш ранніх етапах професіоналізації, коли студент чи молодий викладач не просто орієнтується на гарантований результат, але здійснює діяльність творчо. Аналізуючи особливості педагогічної майстерності, науковці акцентують увагу на її зв'язку з педагогічною творчістю, але при цьому заперечують їхню тотожність. На відміну від майстерності, педагогічна творчість – це завжди пошук і знаходження нового, тоді як педагогічна майстерність може проявлятися як сталий високий рівень професіоналізму без схильності до нових рішень. Однак педагогічна майстерність нерозривно пов'язана із професійним і загальним самовдосконаленням особистості завдяки розвитку його здібностей, розробкою й випробуванням нових засобів і прийомів навчання, поглибленням психолого-педагогічних знань і вмінь. Іншими словами, справжній професіоналізм не може постати у людини із знання тільки тією діяльністю, якій вона присвятила себе.

Основа педагогічної майстерності формується на засадах особистісно-діяльнісного підходу до підготовки майбутнього вчителя, широкому залученні у навчально-виховний процес творчих видів роботи, елементів театральної педагогіки та ораторського мистецтва, ефективної взаємодії викладача та студента. Майстерність балетмейстера постає як "вища творча активність учителя, що виявляється в доцільному використанні методів і засобів педагогічного взаємовпливу в кожній конкретній ситуації навчання й виховання" [8, с. 6].

У ряді досліджень педагогічна майстерність розуміється як діяльність педагога на рівні зразків і еталонів, відпрацьованих у практиці й описаних у методичних розробках і рекомендаціях; високий рівень педагогічної діяльності, що проявляється в майстерності спілкування й орієнтації на гарантований педагогічний результат тощо.

О.П. Рудницька зазначала, що "майстерність використовується у двох значеннях: як певний вид ремесла та як характеристика рівня володіння вміннями у тій чи іншій галузі діяльності, ступінь її досконалості, неповторності, тобто мистецтва. Саме такому змісту відповідає поняття педагогічної майстерності, що передбачає наявність елементів творчості у вирішенні різноманітних педагогічних завдань. Вона характеризується не тільки тим, що робиться, тобто різні прийоми діяльності, її техніку та можливості використання, які можуть бути зафіксовані словами, символічними образами, відеозаписами і у подальшому засвоєнні шляхом тренувальних вправ, навіть до рівня набуття відповідних навичок. Майстерність характеризує як це робиться у реальній ситуації, тобто ознакою непередбачених суб'єктивно неповторних педагогічних дій, які неможливо описати у всій їх повноті, бо спостереженню піддаються тільки окремі яскраві спалахи успіху" [9, с. 10-11].

Майстерність балетмейстера визначається тим, наскільки він оволодів виразними засобами, притаманними хореографічному мистецтву. Професія "балетмейстер" – це професія творча. Балетмейстер повинен мати необхідні фахові знання, бути працелюбним й уміти працювати з людьми. І.В. Смірнов писав: "Як будь-який художник, балетмейстер має бути високоосвіченою людиною, яка не тільки володіє професійними секретами хореографічного мистецтва, але і розуміється в суміжних видах мистецтва – драматургії, музиці, літературі" [11, с. 49].

Щоб студент став у майбутньому справжнім фахівцем і знавцем своєї справи, потрібно направляти й контролювати процес опанування ним профілюючих дисциплін, які дають розуміння грамотності щодо практичного втілення рухів певного виду танцю. Теорія та методика танцю має бути глибоко засвоєна на лекційних та семінарських заняттях у ВНЗ. Для цього студентом має бути опрацьована відповідна література, зокрема праці педагогів, балетмейстерів, які аналізують різні аспекти морфології танцювальних рухів, хореографічної лексики. Студент має всебічно вивчити роботи теоретиків та методистів-практиків народного і класичного танцю.

Із вивчення дисципліни "Мистецтво балетмейстера" майбутній фахівець має засвоїти, що в основі хореографії лежать музично-організовані, образно-виразні рухи людського тіла. Щоб навчитися розуміти хореографічний твір, студент має розумітися в його структурі, у співвідношенні композиційних частин. Хореографія, як і мистецтво в цілому, покликана відображати життя, розкривати багатство та багатогранність внутрішнього світу людини. Студент має засвоїти компоненти і складові хореографічного виду мистецтва, такі як музика, поняття пластичного мотиву, поняття малюнка та хореографічної лексики, а також поняття художнього образу. Студент повинен розумітися на понятті "зміст і форма" у танці. Адже музично-хореографічна форма використовується для втілення хореографічними засобами певного ідейно-емоційного змісту, властивого тому чи іншому виду сценічного танцю.

Встановлено, що майстерність балетмейстера залежить від його умінь застосувати особистісно орієнтовану систему формування особистості, яка передбачає нову педагогічну етику (взаєморозуміння, взаємоповагу, співробітництво, підтримку, співпереживання, довіру). Головними ознаками особистісно орієнтованого навчання є багатоваріантність методик, умінь організувати навчання одночасно на різних рівнях складності, утвердження усіма засобами цінності і гідності особистості. Диференціація та індивідуалізація навчання і виховання стають основоположним принципом роботи хореографа. Щоб це реалізувалося на практиці, студент-балетмейстер повинен у вищому навчальному закладі набути необхідних знань та навичок стосовно особистісно орієнтованого формування особистості. Це один із пріоритетів навчально-виховного процесу, здійснюваного у ВНЗ.

Основне педагогічне завдання, що виступає кінцевою метою навчання й виховання у ВНЗ, вирішується викладачем шляхом перетворення навчання студентів у самонавчання, зовнішньої регуляції їхніх дій і вчинків у саморегуляцію. Викладач перетворює педагогічні цілі в психологічні цілі студента. Вирішити це складне педагогічне завдання він може, лише усвідомивши загальну мету, розклавши її на цілий ряд менших, супідрядних цілей, перетворивши їх у педагогічні завдання [2, с. 74]. Завдання вищого навчального закладу – виховати такого балетмейстера-педагога, який би був носієм і пропагандистом танцювальної культури; розширити музикознавчу та хореографічну базу знань й опанувати виконавські навички, що забезпечують якість подачі танцювального матеріалу учасникам танцювального колективу; опанувати систему методів і методик викладання танцю й постановки хореографічного твору.

Як вже було зазначено, для визначення рівня засвоєння педагогічних знань та умінь слід використати критерії діагностики знань студентів під час навчання і педагогічної практики. Це дасть змогу встановити навчальні досягнення студентів і визначити рівні оцінювання. Такими рівнями є низький, середній і високий. З педагогічної точки зору, під критерієм розуміємо засіб судження, трактуємо його як ознаку, на основі якої відбувається оцінка або класифікація чого-небудь [4]. Низький рівень визначає, що у студента недостатня мотивація до хореографічної діяльності. Студент мало орієнтується в питаннях теорії й методики роботи, виявляє поверхневий інтерес до хореографії і не може здійснити постановки хореографічної композиції. Тож студент потребує кваліфікованої допомоги викладача щодо організації своєї діяльності. Середній рівень показує, що студент демонструє знання в галузі теорії та методики, однак не має достатнього особистісного інтересу до постановочної роботи. Високий рівень засвідчує, що майбутній балетмейстер проявляє інтерес до творчої діяльності й здатний без ускладнень здійснити хореографічні постановки.

Висновки. Підсумовуючи викладений матеріал, можна зробити такий висновок: набуття педагогічної майстерності – процес тривалий. Він насамперед починається в стінах педагогічного навчального закладу і продовжується все життя.

Постійно зростаючі вимоги до професійного рівня майбутніх педагогів – балетмейстерів свідчить про необхідність підготовки фахівців, які зможуть вільно володіти як педагогічними, так і спеціальними навичками.

Отже, кваліфікаційна підготовка педагога-балетмейстера у ВНЗ освіти вимагає наявності таких чинників: організації занять на основі координації спільної діяльності викладача й студента, педагогічної спрямованості навчально-творчого процесу у ВНЗ, орієнтації навчального процесу на саморозвиток та самовираження студентів відповідно до їх можливостей та здібностей, наявності стійкої позитивної мотивації до активної художньо-образної та творчої діяльності студентів, поєднання різних форм та методів навчання, що стимулюють розвиток художньо-образного мислення, творчої уяви.

Література

1. **Архангельский С.И.** Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С.И. Архангельский. – М., 1980. – 128 с.
2. **Есарева З.Ф.** Особенности деятельности преподавателя высшей школы / З.Ф. Есарева. – Л., 1974. – 112 с.
3. **Зеер Е.Ф.** Психология профессий / Е.Ф. Зеер. – М., 2003. – 229 с.
4. **Кухарев Н.В.** Диагностика педагогического мастерства и педагогического творчества / Н.В. Кухарев, В.С. Решетько. – Мозырь, 1998. – 98 с.
5. **Маркова А.К.** Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М., 1996. – 308 с.
6. **Методика** навчання мистецтва у початковій школі: [посібник для вчителів] / [Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко]; за ред. Л.М. Масол. Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – 256 с.
7. **Плугина М.И.** Психологическое сопровождение образовательной деятельности преподавателей высшей школы в системе повышения квалификации / М.И. Плугина. – Ставрополь, 2004. – 98 с.
8. **Педагогічна майстерність:** Підручник / І.А. Зязюна, Л.В. Крамущенко, І.В. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
9. **Рудницька О.П.** Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посібник / О.П. Рудницька. – К.: ТОВ "Інтерпроф", 2002. – 270 с.
10. **Сластенин В.А.** Пути совершенствования психолого-педагогической подготовки учителя в свете основных направлений реформы общеобразовательной и профессиональной школы / В.А. Сластенин. – Полтава: ПГПИ, 1995. – 315 с.
11. **Смирнов И.В.** Искусство балетмейстера / И.В. Смирнов. – М.: Просвещение, 1986. – 112 с.

УДК 793.38-021.65

В.О. Грищенко

ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ЧЕРТЫ БАЛЬНОЙ ХОРЕОГРАФИИ ОТ ДРУГИХ ТАНЦЕВАЛЬНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ

Анотація. У даній статті автором розглядається питання позитивного впливу бальних танців на здоров'я, розвиток особистості та формування людини. Акцент статті зроблений конкретно на розвиток даних аспектів у дитячому віці, так як основи закладаються саме в цей період. Всі нюанси описуються, спираючись на «бойову одиницю» – пару, так як спортивні бальні танці – парний вид спорту.

Ключові слова: опорно – руховий апарат, дихальна система, бінуральні ритми, багатогранність бальних танців, особистість танцюриста, самопізнання, граціозність.

Аннотация. В данной статье автором рассматривается вопрос положительного влияния бальных танцев на здоровье, развитие личности и формирование человека. Акцент статьи сделан конкретно на развитии данных аспектов в детском возрасте, так как основы закладываются именно в этот период. Все нюансы описываются, опираясь на «боевую единицу» – пару, так как спортивные бальные танцы – парный вид спорта.

Ключевые слова: опорно-двигательный аппарат, дыхательная система, бинауральные ритмы, многогранность бальных танцев, личность танцора, самопознание, грациозность.